

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Warszawa, 30/03/1998r.

RPO/268621/98/VI/IP

Trybunał Konstytucyjny

W a r s z a w a

W n i o s e k

Rzecznika Praw Obywatelskich

Na podstawie art. 191 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 188 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483) i art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643) oraz na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 1991 r. Nr 109, poz. 471)

w n o s z ę

o stwierdzenie, że przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602 ze zmianą Dz. U. Nr 160, poz. 1086) uzależniający wyrejestrowanie pojazdu (w rozumieniu art. 2 pkt 31 tej ustawy) na wniosek jego właściciela od zniszczenia (kasacji) pojazdu w wyniku przekazania pojazdu do składnicy złomu wyznaczonej przez wojewodę - narusza art. 21 ust. 1 i art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie

Art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98, poz. 602 ze zm. Dz. U. Nr 160, poz. 1086) w sposób enumeratywny określił przypadki umożliwiające wyrejestrowanie pojazdu, tj. środka transportowego przeznaczonego do poruszania się po drodze oraz maszyny lub urządzenia do tego przystosowanych na wniosek jego właściciela. Przepis ten stwierdza, że pojazd podlega wyrejestrowaniu w przypadku jego kradzieży lub wywozu za granicę, a także wówczas, gdy dojdzie do jego zniszczenia (kasacji), potwierdzonej przedstawieniem zaświadczenia o przekazaniu pojazdu do składowicy złomu wyznaczonej przez wojewodę. Nieeksploatowanie pojazdu nie daje podstawy do jego wyrejestrowania czasowego lub trwałego. W konsekwencji nie zwalnia ono od obowiązku płacenia podatku od środków transportowych, jeżeli jest to pojazd: ciężarowy o ładowności powyżej 2 t, ciągnik siodłowy albo balastowy, przyczepa, naczepa o ładowności powyżej 5 t, a także autobus. Nie zwalnia także od opłacenia składki za obowiązkowe ubezpieczenie OC.

Dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, motoroweru lub przyczepy jest w myśl art. 71 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. dowód rejestracyjny, albo pozwolenie czasowe. Zgodnie z treścią art. 66 ust. 1 tej ustawy pojazd dopuszczony do ruchu musi być odpowiednio zbudowany, wyposażony oraz tak utrzymany, aby korzystanie z niego spełniało wymogi tego przepisu oraz wymogi ustalone wprowadzonymi do stosowania przez Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej przepisami zwanymi warunkami technicznymi pojazdów określającymi także zakres niezbędnego wyposażenia. Właściciel pojazdu posiadający dowód rejestracyjny obowiązany jest utrzymywać pojazd w stanie określonym przepisami zabezpieczającymi bezpieczeństwo ruchu.

Właściciel, który rezygnuje z różnych przyczyn z utrzymywania posiadanego pojazdu w stanie spełniającym wymogi przewidziane ustawą, nie może, w związku z treścią art. 79 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, nie rezygnując z posiadania pojazdu, wystąpić o wyrejestrowanie pojazdu i złożyć jednocześnie w organie rejestrującym pojazdy dowód rejestracyjny oraz tablice rejestracyjne.

Pojazd jest przedmiotem prawa własności. Istotą tego prawa w myśl art. 140 kc. jest zaś uprawnienie do korzystania z rzeczy oraz do rozporządzania nią. Podobnie określa te uprawnienia art. 1 Protokołu pierwszego do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności stanowiąc, że każda osoba ma prawo do niezakłóconego korzystania ze swego mienia.

Tak rozumiane prawo własności podlega w myśl art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, ochronie prawnej równej dla wszystkich. W myśl zaś art. 3 tego przepisu własność może być ograniczona w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza istoty własności.

Granice uprawnień właściciela wyznaczają przepisy ustaw, zasady współżycia społecznego oraz społeczne przeznaczenie własności. Podyktowane bezpieczeństwem ruchu ograniczenie prawa właściciela do posługiwania się w ruchu drogowym jedynie pojazdem spełniającym określone wymogi techniczne oraz inne niezbędne warunki dla uczestniczenia w tym ruchu, znajduje pełne uzasadnienie zarówno w art. 140 kc, jak i w postanowieniach art. 64 ust. 3 Konstytucji RP. Uzasadnienia takiego nie znajduje natomiast ograniczenie prawa właściciela pojazdu, który ustawodawca - dla wyrejestrowania go z ewidencji pojazdów - nakazuje przekazać składnicy złomu w celu jego fizycznego zniszczenia.

W wyniku uzależnienia wyrejestrowania pojazdu od przekazania go do składnicy złomu przepis art. 79 ust. 1 pkt 1 ustawy z dn. 20 czerwca 1997 r. z naruszeniem istoty prawa własności pozbawia właściciela m.in. prawa do zdemontowania pojazdu oraz rozporządzenia jego poszczególnymi zespołami i częściami, w tym zbycia nie zużytych zespołów i części, lub

użycia sprawnych technicznie zespołów i części do własnych potrzeb. Zobowiązuje właściciela pojazdu do poniesienia wydatków w postaci opłat pobieranych przez składnice złomu. Umożliwia zarazem nawet zbycie przez składnice zespołów, które były poprzednio jego własnością.

Ochrona własności stanowi - zgodnie z art. 21 Konstytucji RP - podstawę ustrojową demokratycznego państwa prawnego. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź ochrony środowiska, ochrony zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą jednak naruszać istoty wolności i praw (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). W odniesieniu do prawa własności potwierdza to art. 64 ust. 2 Konstytucji, a także art. 1 cyt. Protokołu Pierwszego do Konwencji Europejskiej.

Uzależnienie wyrejestrowania pojazdu z administracyjnej ewidencji pojazdów od dokonania fizycznego zniszczenia pojazdu potwierdzonego zaświadczeniem o przekazaniu pojazdu do składnicy złomu wyznaczonej przez wojewodę (co oznacza wyzucie posiadacza z jego własności, ale de facto nie musi oznaczać fizycznej kasacji pojazdu przez składnicę, a w każdym razie fizycznego zniszczenia poszczególnych elementów tego pojazdu) - stanowi w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich naruszenie konstytucyjnego prawa własności.

Każda próba ograniczenia wolności i praw jednostki powinna zostać poddana testowi proporcjonalności, stanowiącej fundamentalny element istoty demokratycznego państwa prawnego. Test proporcjonalności oznacza konieczność odpowiedzi na następujące pytania: czy istnieją wystarczające przesłanki osiągnięcia zamierzonych skutków wprowadzanych regulacji, czy regulacja ta, jest rzeczywiście niezbędna dla realizacji przesłanek konstytucyjnych i czy efekty wprowadzanej regulacji pozostają we właściwej proporcji do ciężarów nakładanych na obywateli. Dopiero pozytywna odpowiedź na te pytania daje podstawę dla uznania stosowności użycia środków ograniczających wolności i prawa.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich zaskarżony przepis nie odpowiada zasadzie proporcjonalności. Uniemożliwienie dysponowania własnością pojazdu (np. niemożność rozbiórki i sprzedaży poszczególnych jego elementów), a także ustawowy zakaz zniszczenia pojazdu i przekazania go na złom, niezależnie od ewentualnej wartości rynkowej, w celu wyrejestrowania dającego jednocześnie możliwość zaprzestania płacenia podatku (co dotyczy niektórych pojazdów) oraz obowiązkowego ubezpieczenia OC narusza, zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich także istotę gwarantowanego przez Konstytucję RP prawa własności pojazdu (art. 64 ust. 2 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).

Z tych przyczyn złożenie niniejszego wniosku stało się konieczne.

/-/ Prof. dr Adam Zieliński